



شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه فاطمیه شهرستان شهرکرد

گروه رشد : هدی ۲

عنوان:

آسیب شناسی سن ازدواج

استاد راهنما:

طاهره اکبری

پژوهشگران:

زهره کیانی، بنفشه خدابخشی، فاطمه رفیعی

بهار ۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۵
تاریخچه	۸
روش تحقیق	۱۲
ضرورت مسأله	۱۷
ساختار کلی عوامل موثر بر پدیده ی افزایش سن ازدواج	۱۹
عوامل افزایش سن ازدواج	۲۱
عوامل و راهبردهای کاهش سن ازدواج	۲۶
نتیجه	۳۳
فهرست منابع	۳۴

چکیده

تأخیر در ازدواج جوانان بخصوص در کشور ایران با فرهنگ اسلامی، بعنوان یک ناهنجاری اجتماعی دارای عواقب و تأثیرات مخرب بر ابعاد مختلف جامعه است. برونرفت از محدوده پیامدهای منفی این بحران اجتماعی، مستلزم شناسایی مهمترین عوامل مؤثر می باشد. در این مقاله تلاش شده است تا براساس نظریات مرتبط و همچنین طبق مطالعات موردی انجام شده، فهرستی از مطرح ترین عوامل مؤثر بر افزایش سن ازدواج و تشکیل با تأخیر خانواده در بین جوانان ایرانی معرفی گردد. نتایج حاکی از آن است که مشخصه های فردی و شخصیتی افراد، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، شرایط فرهنگی، وضعیت سیاسی دولتها و همچنین مشخصه های فردی افراد بر افزایش سن ازدواج تأثیرگذار هستند.

کلیدواژه‌ها: ازدواج؛ تأخیر در ازدواج؛ افزایش سن ازدواج؛ عوامل مؤثر.

مقدمه

ازدواج یکی از بهترین نیازهای آدمی است که دین مقدس اسلام به آن اهمیت فراوانی داده است و آن را از بهترین سنت های دینی شمرده که مایه برکات بی شماری است. از نظر قرآن، ازدواج مایه آرامش روح و روان آدمی است، که این خود از نشانه های رحمت و بزرگی خداوند است. تشویق اسلام به ازدواج خصوصاً در سن جوانی، و کراهت اسلام از تجرد و رهبانیت، در بسیاری از سخنان معصومین آمده است. آثاری چون بزرگداشت سنت پیامبر، قرار گرفتن در ولایت و حمایت خداوند، به خشم آوردن شیطان، کامل شدن ایمان جوانان، زیاد شدن روزی، و مانند آن از برکات ازدواج، در کلام معصومین شمرده شده است. همچنین تأخیر در امر ازدواج در بعضی روایات مردود دانسته شده و تأکید شده است، هیچ چیز نباید باعث تأخیر انسان در ازدواج شود، حتی اگر فقر باشد در روایتی مردان بدون همسر را سرزنش می کند و تجرد را سبب شرور شدن می داند و در روایت دیگر به کسانی که صاحب دخترند سفارش می کند در ازدواج دخترانشان تعجیل کنند، که در این جا متن کامل روایت را برای خوانندگان محترم عرضه می داریم:

قال الرضا (عليه السلام): «نَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ: إِنَّ الْأَبْكَارَ مِنَ النِّسَاءِ بِمَنْزِلَةِ الثَّمَرِ عَلَى الشَّجَرِ فَإِذَا أَيْنَعَ الثَّمَرُ فَلَا دَوَاءَ لَهُ إِلَّا اجْتِنَابُهُ وَإِلَّا أَفْسَدَتْهُ الشَّمْسُ وَغَيَّرَتْهُ الرِّيحُ وَإِنَّ الْأَبْكَارَ إِذَا أَدْرَكْنَ مَا تُدْرِكُ النِّسَاءُ فَلَا دَوَاءَ لَهُنَّ إِلَّا الْبُعُولَ، وَإِلَّا لَمْ يُؤْمِنْ عَلَيْهِنَّ الْفِتْنَةُ، فَصَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُنْبَرَ فَجَمَعَ النَّاسَ ثُمَّ أَعْلَمَهُمْ مَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ؛ جِبْرِيلُ آمِينَ بِرِيسَامِ اللَّهِ» (صلی الله علیه وآله وسلم) نازل شد و عرض

این فرهنگ را دوباره زنده کرد و جوانان و خانواده هایشان را به پذیرش این امر تشویق کرد، کمک زیادی به حل مشکل ازدواج می شود.^۱

ج) راهبردهای اجتماعی

از آنجا که اجتماع و جامعه، مجموعه ای متشکل از واحدهای کوچک تر خانواده است، بهترین جایگاه کمک به ایجاد خانواده و فراهم ساختن ازدواج جوانان، خود جامعه است. از این رو برای حل مشکل ازدواج جوانان و جلوگیری از افزایش سن ازدواج، چاره ای جز همکاری و همیاری همه افراد و آحاد جامعه، وجود ندارد. راهبردهای اجتماعی که می توان در این زمینه ارائه دارد، از قرار زیر است:

۱- فراهم کردن شرایط ازدواج آسان

دولتمردان و متصدیان اجتماع وظیفه دارند برنامه دقیقی برای حل این مشکل ارائه دهند. همچنین با تشویق مردم، خصوصاً افراد متمول، جوانان را در این امر یاری دهند. مسلماً اگر دولت و مسئولان امر قدمی در این راه بگذارند، همه مردم به کمک آن ها می شتابند، زیرا این یک مشکل همگانی است و همه افراد به گونه ای با آن درگیر هستند.

۲- گسترش مراکز مشاوره ازدواج

یکی از دلایلی که جوانان را از ازدواج دور کرده است، نداشتن اطلاعات صحیح از ازدواج و وجود بدبینی های بی مورد است. بسیاری از جوانان نسبت به اصل ضرورت ازدواج بی اطلاعند و برخی هم از افکار ناصحیح و خرافی در این مورد رنج می برند. وجود مراکز مشاوره ازدواج، کمک شایانی به جوانان می کند و دغدغه های بی مورد آنان را برطرف می سازد.^۲

۳- کنترل مهاجرت روستاییان به شهرها

^۱. احمدی، امیدعلی، عوامل موثر بر سن ازدواج در ایران، علل افزایش سن ازدواج در کشور، جامعه شناسی ایران، ۱۳۸۶، ص ۸۰.

^۲. ساروخانی، باقر، مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران: سروش، ۱۳۷۵، ص ۵۶.

از بین تمام خسارت ها و ضررهایی که در مهاجرت روستاییان به شهر وجود دارد، مشکل افزایش سن ازدواج، جایگاه ویژه ای دارد. اگر بتوان با افزایش امکانات زندگی در روستاها و ایجاد اشتغال برای آنان، از مهاجرت آن ها جلوگیری کرد و آنان را به ماندن در روستا و تولید محصولات کشاورزی و دامی و امثال آن تشویق نمود، علاوه بر حل بسیاری از مشکلات اجتماعی، از افزایش سن ازدواج نیز جلوگیری خواهد شد.

۴- جلوگیری از بی بند وباری و ابتذال و فساد اخلاقی

یکی از راه های پیشرفت در جامعه ما اجرای قانونی اساسی و جلوگیری از متخلفین و برهم زندگان نظم و قانون است. اگر از فساد و ابتذال، خصوصاً در حوزه اخلاق و مسائل جنسی جلوگیری نشود و با افراد متخلف برخورد جدی صورت نگیرد و در مقابل تهاجم و شبیخون فرهنگی دشمن، سیاست تسامح و تساهل اجرا شود، جامعه چنان دچار آشفتگی می شود که اولین ضرر آن متوجه نهاد مقدس خانواده می شود و جایگاه آن را تضعیف می کند. امروز کم نیستند جوانان پاک و مؤمنی که شریک زندگی مناسبی برای خود نمی یابند. تأثیر مخرب گسترش فساد و فحشا و ابتذال و مخصوصاً مواد مخدر بر تزلزل کانون خانواده و بدبینی جوانان به ازدواج، بر کسی پوشیده نیست. اگر متصدیان اجتماع برای مبارزه با مفسد اخلاقی کمر همت ببندند و این دام های خطرناک را از جلوی جوانان بردارند، برکات زیادی نصیب جامعه خواهند کرد که یکی از آن ها هموار شدن راه ازدواج جوانان است.

به امید آن که با همت تمام نیروها و ملت و دولت، به زودی شاهد آن باشیم که جوانان عزیزمان، این سرمایه های بی نظیر کشور، در امر ازدواج مشکلی نداشته باشند و با نشاط و انگیزه و امید، آینده ای روشن و موفق برای خود و دیگران بنا کنند.^۱

^۱. ایمانی، محسن، مجله اصلاح و تربیت، شماره ۶۳.

نتیجه

از آنجائیکه ازدواج عامل پیدایی خانواده و تاخیر و عقب افتادن آن باعث تاخیر در پیدایش و شکل گیری خانواده های جدید است موضوع قابل اهمیتی برای بررسی است. بالا رفتن سن ازدواج و گرایش به زندگی مجردی نشأت گرفته از عوامل بسیاری است که برخی از این عوامل عبارتند از دلایل مختلف اقتصادی (از قبیل تهیه مسکن، تهیه وسایل زندگی، مهریه سنگین، بیکاری، رفاه زدگی برخی از جوانان و فقر خانوادگی)، فرهنگی (تولیدات آموزشی و فرهنگی رسانه ملی و رسانه های بین المللی، الگوبرداری از فرهنگ غرب منتشر شده در رسانه های جهانی از قبیل اینترنت و ماهواره)، اجتماعی (مداخله خانواده ها در زندگی جوانان)، اخلاقی (اعتیاد به مواد مخدر) و همچنین دلایل سیاسی.

فهرست منابع

*قرآن

- ۱- آبدخت، حکیمه، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر بالا رفتن سن ازدواج در بین دختران شهر تهران، ۱۳۸۴.
- ۲- احمدی، امیدعلی، عوامل موثر بر سن ازدواج در ایران، علل افزایش سن ازدواج در کشور، جامعه شناسی ایران، بی جا، ۱۳۸۶.
- ۳- آزاد ارمکی، تقی، جامعه شناسی خانواده ایرانی، چاپ اول، تهران: سمت، ۱۳۸۶.
- ۴- اسکندری چراتی، آذر، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر تاخیر سن ازدواج در ایران با تاکید بر استان گلستان، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی دانشگاه آزاد آشتیان، سال چهارم، شماره سوم، ۱۳۸۷.
- ۵- ایمانی، محسن، مجله اصلاح و تربیت، شماره ۶۳.
- ۶- بودن، ریموند، تحرک اجتماعی، ترجمه مومن کاشی، گناباد: نشر مرنديز، ۱۳۷۳.
- ۷- حسین زاده، رسول، بررسی عوامل جامعه شناختی موثر در تاخیر ازدواج وانان شهرستان گرمسار، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آزاد گرمسار، ۱۳۸۷.
- ۸- روزنامه جوان، تاریخ ۸۱/۷/۲۸.
- ۹- روزنامه کیهان، تاریخ ۱۷ تا ۸۰/۴/۱۹.
- ۱۰- روزنامه کیهان، تاریخ ۱۷ تا ۸۰/۴/۱۹.
- ۱۱- رحیمی، محمد، آسیب شناسی تاخیر در سن ازدواج جوانان، ۱۳۹۱.
- ۱۲- رجیبیان، زهره، سن ازدواج دختران، چاپ اول، ناشر سفیر صبح، بی جا، ۱۳۸۰.
- ۱۳- ساروخانی، باقر، مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران: سروش، ۱۳۷۵.
- ۱۴- صدیق اورعی، غلامرضا، مسائل اجتماعی جوانان. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۸.

۱۵- کاظمی پور، شهلا، تحول سن ازدواج در ایران و عوامل جمعیتی موثر بر آن، پژوهش زنان، شماره ۳، بی جا، ۱۳۸۴.

۱۶- کامکاری، زینب، جستارهایی در زمینه ازدواج بهنگام و علل افزایش سن در ازدواج، طوبی، بی جا، ۱۳۸۶.

۱۷- مجدالدین، اکبر و جمالی، احمد رضا، بررسی دلایل و اثرات افزایش سن ازدواج دختران روستایی در ایران، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی دانشگاه آزاد آشتیان، سال دوم، شماره چهارم، ۱۳۸۶.

۱۸- محمودیان، حسین، سن ازدواج در حال افزایش، بررسی عوامل پشتیبان، مجله علوم اجتماعی، شماره ۲۴، ۱۳۸۳.

۱۹- مجله مردم سالاری، آمار ازدواج بازهم کاهش یافت، ۱۳۹۰.